

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Els informes, la nova propaganda

Els informes que fabriquen índexs i taxes s'han convertit en grans instruments de propaganda de les institucions que necessiten guanyar notorietat. N'hi ha de tota mena. Sobre el risc de pobresa, la desigualtat, la felicitat, la qualitat de la democràcia, l'èxit educatiu... Com més prometi i més trasbalsadora sigui la taxa, més ressò obté. El cas de l'índex de risc de pobresa, convertit en el nombre de pobres, és exemplar de com s'aprofita una confusió conceptual. Altres solen buscar dades assenyalades per aconseguir més impacte mediàtic i emocional. Com el d'Oxfam sobre la desigualtat que es publica durant el Fòrum Econòmic de Davos. O per Nadal, per tocar la fibra sensible i passar la safata.

TANT ÉS QUE els experts discuteixin l'interès d'aquests índexs –com és el cas de PISA– o de si mesuren el que prometen. Els mitjans de comunicació els converteixen en notícia, en realitat, amb un absolut acriticisme. No tenen en compte si parteixen de bases de dades fiables, ni els artificis comptables en què se sustenten, ni els interessos que tenen els que els paguen. Pot ser una empresa farmacèutica que prepara l'aparició d'un nou medicament. O un mitjà de comunicació, una institució financera o una escola de negocis que es vol convertir en referent de la vida política, econòmica o empresarial. O una ONG, que creix en funció del grau de misèria que pot denunciar. I no ens deixem els rànquings d'universitats –sempre descontextualitzats– darrere la fabricació dels quals sovint hi ha bons negocis. Puc donar testimoni del cas, quan era degà de la meva facultat, d'un d'aquests instruments que per sortir-hi calia pagar la quota corresponent.

TAMPOC NINGÚ no compara aquests índexs entre ells perquè mostrarien inconsistències dramàtiques... o còmiques. Així, un informe pot dir que els desnonaments són causa de suïcidi –tant és si estableixen causalitats no demostrades–, mentre que un altre ens diu que la xifra fa molts anys que és estable o que va disminuint. O, per a un mateix país, podríem observar que una taxa de desigualtat greu no és incompatible amb un índex alt de felicitat. I és que els informes obtenen la seva credibilitat mediàtica no pas de la seva qualitat tècnica, sinó del fet que s'acomodin als prejudicis ideològics del mitjà o del periodista. És més: només se solen publicar quan hi coincideixen.

FRANCESC MELCION

.....
Els informes
i sondejos són
eines molt útils,
però només
si s'utilitzen
amb sentit crític

ÉS EL MATEIX CAS dels sondejos d'opinió. En poques ocasions se'n donen les dades tècniques: el mètode d'enquesta, la mostra, les quotes, els marges d'error o qui l'ha fet. De manera que moltes de les especulacions –per exemple, al voltant de l'increment o la pèrdua d'intenció de vot– quedarien en no res si es tinguessin en compte aquestes qüestions. Però llavors ja no hi hauria notícia. Per tant, el més pràctic és ignorar-ho, no fos cas que una bona i senzilla informació espatllés una mala gran notícia.

PER RAONS D'OFICI, sóc usuari d'informes i sondejos, i fins i tot he contribuït a fer-ne. Són eines molt útils, però només si s'utilitzen amb sentit crític. És a dir, quan es pren consciència tant de les seves possibilitats com dels seus límits. Però convertides en propaganda, llegides com a veritats científiques o com a suport de la correcció política, simplement es converteixen en mentides perilloses.